

SİGARANIN NEDEN OLDUGU EKONOMİK KAYIPLAR

İsrnet EŞER°

Sağlık sorunlarına yeni bir boyut kazandıran sigara lane alışkanlığı, Ülkelere kaynaklanan bir salgın hastalık gibi turn dünyaya yayılmıştır (8).

1935'te erişkin kişi başına yılda 1.2 kg tüketilen alkernizde bu rakam 1978'de 2.9'a. 1983 yılında 3.3. kg.'a ulaşmıştır. Tüketim nüfus artışının 2-3 katına yükselmiştir (14). 1991 yılında ise kişi başına 1500 sigara tüketilmiştir. 20 milyon erkek Nle yedi milyon kadın sürekli sigara içmektedir. Bu eğilime son on yılda yabancı sigara tüketimi de eklenmiştir (2). Ülkemizde 1986 yılında %2.4 olan yıllık sigara tüketimi arts i. yıllık miktarlarda &Wiz Odenerek yabancı sigara alımına yönelmesi sonucu 1987'de %19. yükselmiştir (15). İzmir'de yapılan bir araştırmada sigara tiryakilerinin %38.67'sinin aylık bütçelerinden 100-300 bin, %24.67'sinin ise 300 bin liradan daha fazla parayı sigaraya ayırdıkları saptanmıştır (12). Ülkemizde sigara tüketimi giderek artarken, gelişmiş illelerde sigara kullanımı son 20 yıldır gösterilen yoğun caba sonucu %20 azalmıştır (14). Fransız La Recherche dergisinin Ekim 1991 sayısına göre son 20 yılda 38 milyon Amerikalı sigarayı bırakmıştır. Aynı süre içinde Hindistan'da sigara tüketimi yüzde 100 artmış, Afrika'da ise %22 oranında artış meydana gelmiştir (1). Bu durum Dünya Sağlık Örgütü Gelişmekte Olan Ülkelerde Sigara İçmeyi Kontrol Altına Alma Uzmanlar Komitesinin 1982 yılında Cenevre'de yayınladığı bildirisinde belirttiği, sigara içmenin giderek yaygınlaşması halinde sigara acme morbidite ve mortalitesindeki artışın yanı sıra bu ülkelere getireceği ağır ekonomik yük konusundaki endişesinin göstermektedir (13).

Sigaranın sağlığa zararlarının genellikle uzunca bir süre sonra ortaya çıkması özellikle gene yastakileri sigaranın zararlarına ilişkin uyanlara karşı umursamazlığa itmektedir. Sigaranın kanserler (akciger,

* Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Hemşirelikte Tercel İnce ve Uygulamalar Anabilimsi Dais-Araştırma Görevlisi

larenks, agtz, Ozofagus, mesane, pankreas kanserleri), kronk obstriliktif akciger hastaliklan, kalp ye damar hastaliklan (koroner after hastaliklan, bacak arteri hastaliklan). sindirim sistemi rahatsizliklarina yol actio, anne karnindaki bebekte ye cocuklarda plum ve gelismeyi Onleyici etki yaptigi kesinlikle behlrenrnistir (14).

Sigara icmenin saglik ilzerindekt zararli etkileri ue ona eslik eden yasam kalitesinde dasmeye ek olarak stgaramn neden oldugu cok buyuk ekonomik maliyetler de dikkate alınmalıdır (10). Sigaranin neden oldugu ekonomik kayiplar uc grupta toplanabilir:

1. Gretim 'myth.
2. Tibbt balum isteminde artma
3. Yanginlar ye kazalar

trRETIm KAYBI

Sigara 'cute, firetimi tic sekilde etkilemektedir; ortalama yasam saresini kisaltmakta, kalIet sakatlik sayisini ye tse devamsizligi arttirmaktadır (13).

Sigara icmenin neden oldugu OldUrucil olmayan hastaliklar sakatliklara neden olmaktadır. Sigara icenler arasinda emeklilik yasmdan Once ohlimler sigara icmeyenlerden fazladir (9).

Stgaramn. beklenen yasam mires(fizerindeki etkilerini tam olarak hesaplamarun giicliigtine ragmen turn tahminler, herhangi bir yastaki yasam beklentisinin sigara icrne ile Onlemit derecede lasaldigt karanna gotarmektedir. Ornegin, gunde ikt paket sigara icen 30-35 yaslanndaki bir kistnin beklenen yasam surest sigara icmeyen bir kistye gore 8-9 yil daha losadir (10). Sigara icen kadin ye erkeklerin Mum °ram 45-54 yaslan arasinda en yaksektir. Sigara *Tie Dirlesik Devletler'de en fazla onIenebtliir erken 61Um neden(olarak kabul edilir (10).

Erken Olen her on kisiden sekizi, sigara icmekten kaynaklanan akciger kanseri, bronstt ye amfizem, cesttli kalp ye dolastm sistemi hastaliklan, dudak, girtlak, agtz, larenks, farenk, Ozofagus ye mesane kanserlerinden olmeaktedirler (8). Dunyada bir milyondan daha fazla sayidaki insan sigara *Tie nedeni tie erken alrnektedir (17). Ingiltere'de bir yiida Olen 65 yasm altindaki 25.000 kisinin alumlerinin sigara icmeye bagh oldugu sanılmaktadır. Isvicide eger sigara iciyorlarsa 35-38 yak arasindaki kisilerin erken oltim sanslannin %30-50 oramnda arttigi bildirilmektedir (8).

Amerika Birlesik devletlerinde 17 milyonu a\$an saglik hiznert maliyeti sigara igmeye atfedilir (24). Sigaranin yol actigi dogrudan tibbi giderlere is ye Uretim kaybi eklendiginde sigara igmenin topluma maliyeti yilda 41 milyon dolar ye kist basma 180 dolar olarak tahmin edilmektedir (10).

1976 yilinda 43 bin ktsi kronik obstraktif akciger hastaliklan nedeni ile oldil. Olenlerden 5500 erkek hastanin yasi 35-64 ya\$ arasindaydi. Meydana gelen tahmini ekonomik kayip yaklasik 376 milyon dolardi. Olen 300 kadm hastarnn neden oldugu ekonomik kayip ise 24.5 milyon dotard' (6).

Sosyal Gtivenlik1VIaluliyet Tazminatlan maluliyet nedeni ile 1966 yilinda solunum sistemt hastaliklan igin 100 milyon dolar. 1970'de 400 milyon dolar, 1977 yilinda ise 625 milyon dolar Medi. Aketger kanserlert solunum sisteml hastaliklanna dahil degildi (6).

2. TEBBi BAKTIVI ISTEMINDE ARTMA.

Sigara igenlerin saglik hizmetlerinden yararlanma orani sigara igmeyenlerden daha fazlachr. Denya Saghk orgetii Gelismekte Olan Ulkeler Sigara igmeyi Kontrol Altina Alma Stratepsi lizrnartlar Komitesi raporuna gore; Kanada'da slgaraya 'lliskin saglik giderleri ve Oretirn kaybinin toplam 3 milyar Amerikan Dolan olduğu hesaplanmistir (17).

Luce ye Schweitzer, 1975 yili igin sigara igmenin neden olduğu dogrudan tibbi bakimin fazladan maliyetint 7.5 milyon dolar olarak tahmin etmektedirler (16).

1977 yili degerlerine gore isvegide sigaranin neden olduğu toplam ekonomik kayip 1100 milyon isveg Kronu bakim hizmeti harcamalan ye 900 milyon Kronu ise firetim kaybini kapsiyordu. Bu degerler ayni zamanda isvec Hfikametinin tab:1n gelirinini yansini meydana getiriyordu (8).

Sigara igenlerin yarn sera onlann yanlannda bulunan yakinlan da sigaranin zararli etkilerine (pasif igim) maruz kalmakta ye dolayisiyla aldiklari tibbi balum da artmaktachr. 1987 yihndaJaponyarda yapilan bir gahsmada ailesi sigara igmeyen gocuklar igin yapilan tibbi bakim masraft 26.588 Yen 'ken, ailesi sigara igen gocuklar igin bu miktar 33.713 Yen olarak bulunmustur. Ailesi sigara tgmeyen gocuklann ailesi sigara igen gocuklann ise %74.1'nin 1987 yihnda herhangi bir tibbi bakim aldigi bildirilmektechr (11).

1980 yilinda, Massachusetts eyaletinde yapilan bir arastirmada, Amerikan Kanser Dernegi, eyaletteki turn nufusun %25'inin sigara

ictigini saptadi. Her sigara paketine Odenen 21 sentlik vergi yoluyla 1.444.018.195 dolar gelir saglantmstir. Halk Saglig' Planlama Ofisi ise 1980 yilinda Massachusetside dogrudan sigaraya iliskin toplam tibbi giderlerin 7.531.907.000 Dolar oldugunu hesaplarUr. Yine ayni yil sigara icme fle ilgili olmayan kisi basma tibbi gider 1.182 dolar, sigara icme ile ilgili kisi basma tibbi gider ise 1.313 dolardir (3).

Ornekte gibis bircok ilikedeyapilan arastirmalar sigara acme lie ilgili giderlerin, turn kazanclan astigmt onaylarnaktadir (13).

"II'Alan vergileri sadece aktarihr; ulusal serveti arttirmazlar bu plzden sigara icmenin neden oldugu hastalıklardan yakinan insanlann tedavisi ve ise devamsizligi ile ilgili giderlere bap olarak meydana gelen turn ulusal firetim kayiplanni vergiler karsilayamaz (13).

3. YANGINLAR VE KAZALAR

istatistikler, sayisiz orman yangininin ye evde cikan turn yanginlarin %15-25'inin sigaranin dikkatsizee kullanilmasi sonucunda meydana geldigini gOstermektedir. Birlesik Devletler Hilkiimet raporunda can kaybina neden olan yanginlarin %44'den fazlastrun sorumlulugu sigaraya yuklenmistir. Birlesik Devletler Yangin Onleme ve Kontrol Baskanhgma gore konutlarda meydana gelen turn yanginlarin hemen hemen %30'u sigara icmeye baglanrmstir: 1978-79'da hastane sagaltimi gerektiren 5800 yanik ye yaralanma olgusu ile 2300 Oliim olgusu meydana gelmistir. Eldeki veriler sigara icenlerin sigara icmeyenlerden daha fazla otomobil ye is kazasi gecirdiklerini ortaya koymaktadir (13).

Halka acik yerlerde meydana gelen bircok yangin sigara icmeye atfedilir. Basinda, turn dimyada, oteller, lokantalar, gece kulupleri hatta ormanlarda sigara ile baslayan yangin felaketleriyle ilgili haberler vardir. Sigara icen dikkatsiz bir kisinin neden oldugu denyadaki en bfiyIlik yanginlardan bin 1987 yilinda Kuzey Bat cin'de meydana geldi. Yangm 25 gun surdu, 400'den fazla kii 'Okla veya agar yaralandi, 56 bin kisi evsiz kaldi ve 1.3 milyon hektar alan tahrip oldu. Yine 1987 yilinda Londra metrosunda sigara maddesinin yurayen merdivene diismesi sonucu cikan yanginda 31 kisi olda (4).

Amerika Birlesik Devletlerinde sigaranin neden oldugu yanginiann her yaklasik 1500 Olam, 7.000 yaralanma ye yanm milyon dolarlik mal kaybina neden oldugunun rapor edilmesi nedeni ile sigaranin yangindaki role iizerinde artmis bir dikkatle durulmaktadw (7).

Izmir Buyuk ehirltfaiyeltigtinin yangin istatistikleri incelendiginde son yillarda azalma gOrtilmesine ragmen Billyiksehir

cevresinde meydana gelen yanginlarin ctio nedenleri arasinda sigara izmaritinin onemli bir yer tuttuğu gOnalmektedir (Tablo 1) (5).

Tablo 1. 1988-1992 Ulan Arasinda Izmir Bilyfikehir cevresinde Meydana Gelen Yanginlarin Sayisi ve Nedenleri

Yil	Toplam Yangin ce itli Nedenlerle			Sigara izrnariti lie	
	Say's'	cikan Yangmlar		cikan Yangznlar	
	Sayi	Say'	%	S a y i	
1988	2128	1204	(56.58)	924 (43.42)	
1989	2198	1255	(57.10)	943 (42.90)	
1990	2462	1447	(58,77)	1015 (41.23)	
1991	2392	1478	(61.79)	914 (38.21)	
1992	1772	1320	(74.)	452 (25.50)	

KAYNAKLAR

1. "ABD Icrniyor, Icirtiyor", Milliyet Gazetesi, 10 Ocak 1991.
2. Alemdar, K.: "Sigara Ozerine", Milliyet Gazetesi, 26 Kasim, 1992.
3. Cady. B.: "Cost of Smoking", The New Eng.J.Med., 308. 18, (1983), 1105.
4. "The Cost of the Society, Tobacco Alert", Who Health Organization, January. (1991), 7-8.
5. Izmir Buyiikehir cevresinde Vuku Bulan Yangmlara Ait Istatistiki Bilgiler, Izmir Bilyilkehir itfaiye
6. Jarvis, L.; Community Health Nursing: Keeping the Public Healthy, F.A. Davis Comp., Philadelphia, 1981, 476-479.
7. Lippiatt, B.C., "Measuring Medical Cost and Life Expectancy Impacts of Changes in Cigarette Sales", Prev.Med., 19, (1990), 515-532.
8. O'neil, P. "Health Crisis-2000", World Health Organization, Oxford: Alden Press, London, 1983, 21-34.
9. Masironi, R., "Controlling the Smoking Epidemic A Summary of the Report of a WHO Expert Committee", WHO Chronicle, 33, 9 (1979).
10. Mason, R.J., Fhiser, E.B., Merchant, JA, Samet, J.M., Welsh, C.H., Ame. Rev.Respir.Dis., 32, 5, (1985), 1133-1136.

11. **Shimizu, H., Saito. T.** Hisamichi. S., "Medical Costs of Nonsmoking **Women and Children in** an Town of Miyagi". Tohoku. J.. Exp.Mcd., 156, (1988), **299-302.**
12. "**Sigaranm Zararlanni Bile Bile iciyoruz**", **Kalern. Ocak**, 1993. 4.
13. "Smoking Control **Strategies in Developing Countries-**Report of a Expert Committee", **World Health Organization, Geneva**, 1983. 7-25.
14. Yildirim. R., "Sigara nu, Sag mi?", **lim ve Teknik**, **21. 245**, (1988). 18-24.
15. Ylicirim, R., "**Sigara ye Toplum**", **Bilim ye Teknik. 21. 245**, (1988), 1824.
16. **Voght, T.M., Schewitzer, S.O.** 'Medical Costs of Cigarette Smoking in a Health Maintenance Organization", **Am.J.Epidem.**, **122, 6** (1985). **1060-6.**
17. **Willard, N.** "Tobacco: Third World Warning". **Who Chronicle**, **37, 3**, (1983). 86-90.